

AANSPRAKELIJKHEID RELSCHOPPERS EN DEKKING ONDER AVP

Centraal in dit artikel staat de dekking van aansprakelijkheid van de relschoppers in Haren onder de Aansprakelijkheidsverzekering voor Particulieren (AVP). Wie kunnen aansprakelijk zijn voor de gevolgen van de onlusten in Haren? Wiens aansprakelijkheid is gedekt onder de AVP en welke uitsluitingen zijn er op grond waarvan dekking mogelijk is uitgesloten?

Gezien het bestek van dit artikel zal ik me beperken tot aansprakelijkheid van (minderjarige) ouders die zelf aansprakelijk zijn voor de door hen aangerichte schade (wat uiteraard nog niet vast staat) en de aansprakelijkheid van hun ouders, waarvan er één verzekeringnemer van een AVP-polis is.

WIE ZIJN MOGELIJK AANSPRAKELIJK?

Als eerste komen de ouders van de onlusten in Haren in het vizier. Hieronder versta ik iedereen die vernielingen in Haren in het kader van Project X heeft aangericht. Dat de personen die Project X hebben geïnitieerd of (potentiële) ouders op internet hebben aangespoord tot vernielingen mogelijk ook civielrechtelijk (en strafrechtelijk) aansprakelijk kunnen zijn voor de schade in Haren laat ik hier buiten beschouwing.

In Haren bleek dat met name jongeren waren afgekomen op de 'uitnodiging' voor de *sweet sixteen party*. In het kader van aansprakelijkheid dient dan onderscheid te worden gemaakt in leeftijd van de baldadige jongeren. Zo zijn kinderen jonger dan 14 jaar niet zelf civielrechtelijk aansprakelijk voor hun daden. In plaats daarvan zijn de ouders (of voogden) van deze jongeren aansprakelijk voor de schade die hun kinderen hebben aangericht, aangenomen dat de kinderen zelf aansprakelijk zou-

den zijn als zij ouder dan 14 zouden zijn geweest (artikel 6:169 lid 1 BW, zie kader). Jongeren van 15 jaar en ouder kunnen wel zelf civielrechtelijk aansprakelijk zijn voor de schade die het gevolg is van hun handelen. Voor kinderen van 14 en 15 jaar kunnen – naast zij zelf – tevens hun ouders aansprakelijk zijn. Deze ouders zijn aansprakelijk, tenzij hun niet kan worden verweten dat zij de schadeloebrengende gedraging van hun 14- of 15-jarige kinderen niet hebben belet (artikel 6:169 lid 2 BW, zie kader). Het feit dat deze aansprakelijkheid tot kinderen van 14 en 15 jaar is beperkt, wetst overigens de verwachting dat het voor de ouders niet moeilijk zal zijn het vereiste tegenbewijs te leveren (zie Asser/Hartkamp & Sieburgh 6-IV* 2011/nr. 178). Dit betekent dat ouders zich in veel gevallen kunnen disculperen en niet aansprakelijk zijn voor de gedragingen van hun 14- of 15-jarige kinderen. In dat geval zijn alleen de kinderen zelf aansprakelijk. Voor kinderen van 16 jaar en ouder zijn de ouders niet aansprakelijk en zijn alleen de kinderen zelf aansprakelijk. Dit betekent niet dat de ouders per definitie niet aansprakelijk zijn. Dat zullen zij in het algemeen wel zijn wanneer zij bijvoorbeeld hun kinderen hebben aangespoord tot de schadeloebrengende gedragingen. Echter, het betreft dan geen aansprakelijkheid meer in hun hoedanigheid van ouders. Voor de dekking onder de AVP maakt de

»

grond voor aansprakelijkheid overigens in beginsel geen verschil.

DEKKING ONDER DE AVP

Een AVP dekt (in het algemeen) aansprakelijkheid van verzekerden als particulieren, voor schade aan personen en zaken die tijdens de duur van de verzekering zijn veroorzaakt of ontstaan. Dat aansprakelijkheid van verzekerden alleen is gedekt in hun hoedanigheid van particulieren houdt in dat aansprakelijkheid verband houdende met het uitoefenen van een beroep of bedrijf niet is gedekt onder een AVP (maar mogelijk wel is gedekt onder een AVB, Aansprakelijkheidsverzekering voor Bedrijven). Onder 'schade aan personen' wordt letselschade verstaan, alsmede schade die het gevolg is van de dood van een slachtoffer. Onder 'schade aan zaken' valt schade door beschadiging, vernietiging of verloren gaan van zaken van anderen dan verzekerden. Schade aan zaken van verzekerden zelf is derhalve niet onder de AVP gedekt (maar mogelijk wel onder een inboedelverzekering van de betreffende verzekerde).

Nu onder 'verzekerden' in de regel (onder meer) de verzekeringnemer valt en tevens de met hem/haar in gezinsverband samenwonende personen (waaronder ik de minderjarige kinderen schaar), biedt de AVP dekking voor de aansprakelijkheid van zowel de kinderen als hun ouders – voor zover zij uit dien hoofde risico-aansprakelijk zijn – voor bovengenoemde schade. Zoals ik hieronder zal uiteenzetten, is dit onderscheid (wel) van belang voor bijvoorbeeld een beroep op de opzetclausule.

UITSLUITINGEN ONDER DE AVP

Onder de thans gebruikelijke AVP-polissen is uitgesloten de aansprakelijkheid voor schade veroorzaakt door en/of voortvloeiende uit het opzettelijk en tegen een persoon of zaak gericht wederrechtelijk handelen of nalaten van een verzekerde.

In deze polisredactie is – kort gezegd – opzet uitgesloten die is gericht op het wederrechtelijk handelen (nalaten daaronder

In vergelijking met de model-AVP 1992 is het voor een verzekeraar relatief eenvoudiger geworden zich te beroepen op de opzetclausule

1992 – op de schade (wat het gevolg van het wederrechtelijk handelen is). Nu het aan een verzekeraar is om de uitsluitingen te stellen (en zo nodig te bewijzen), betekent dit concreet dat het in vergelijking met de model-AVP 1992 voor een verzekeraar relatief eenvoudiger is geworden zich te beroepen op de opzetclausule. Hij hoeft immers niet te stellen dat de verzekerde opzet had op de schade, maar dat de verzekerde wist wat zijn gedraging inhield en dat ook wilde. Dat bewijs zal in veel gevallen, waarin duidelijk is dat de schade is veroorzaakt door een verzekerde, sneller te leveren zijn. Gevolg hiervan is dat in dat geval aansprakelijkheid van deze verzekerden is uitgesloten onder de AVP.

In dit kader is van belang dat in een aantal AVP-polissen is bepaald dat aan het opzettelijk karakter van het schade toebrengende handelen niet afdoet dat de verzekerde zodanig onder invloed van alcohol of (andere) verdoovende

begrepen). Dat wil zeggen, opzet op de gedraging zelf en niet – zoals de AVP-polissen die waren gebaseerd op het polismodel AVP

middelen verkeert, dat hij niet in staat is zijn wil te bepalen. Zonder deze clausule zou de verzekerde de verzekeraar die zich beroept op de opzetclausule kunnen tegenwerpen dat hij geen opzet had, omdat hij onder invloed van drank of drugs handelde en daarom niet wist wat hij deed en/of dat niet wilde.

Uit de redactie van de opzetclausule blijkt dat deze uitsluiting beperkt is tot (de aansprakelijkheid wegens) het opzet van de verzekerde die de schade heeft veroorzaakt. Onder deze uitsluiting valt dus niet de risicoaansprakelijkheid van de ouders voor de aansprakelijkheid van hun kinderen tot 16 jaar. Dit betekent dat de aansprakelijkheid van het kind op grond van opzet onder de polis kan zijn uitgesloten, maar dat de aansprakelijkheid die dat voor zijn ouder(s) meebrengt, wel gedekt is onder de AVP.

Interessant is de vraag of en in hoeverre verzekeraars zich (succesvol) zullen beroepen op de molestclausule. Onder 'molest' wordt onder meer verstaan: opstand, binnenlandse onlusten en oproer. Wie de beelden uit Haren heeft gezien, zou denken dat hiervan welhaast sprake is. Uiteraard ligt de beoordeling genuanceerder. 'Opstand' en 'oproer' worden immers omschreven

als 'georganiseerd gewelddadig verzet gericht tegen het openbaar gezag', respectievelijk 'een min of meer georganiseerde plaatselijke gewelddadige beweging gericht tegen het openbaar gezag'. De vraag rijst dan of het geweld in Haren was gericht tegen het openbaar gezag en in hoeverre die escalatie zelf georganiseerd was. De drempel voor molest in de zin van 'binnenlandse onlusten' lijkt lager dan de hiervoor genoemde vormen van molest. Onder 'binnenlandse onlusten' wordt immers verstaan: 'min of meer georganiseerde gewelddadige handelingen die zich op verschillende plaatsen voordoen'. In dat geval is de organisatiegraad lager en hoeft het geweld niet tegen het openbaar gezag gericht te zijn. Maar dan rijst weer de vraag hoe 'verschillende plaatsen' moet worden uitgelegd (is dat beperkt tot verschillende steden of dorpen of kan verschillende plaatsen in één

stad ook vol-
doende zijn?). Kortom, ook in geval van deze uitsluiting blijft het een kwestie van uitleg van de polis wat er precies dient te worden verstaan onder deze polisbepalingen.

CONCLUSIE

Indien kinderen jonger dan 14 jaar als dader zouden worden aangewezen (zij zijn civielrechtelijk niet aansprakelijk), dan zijn hun ouders aansprakelijk (mits alleen de leeftijd in de weg staat aan aansprakelijkheid van de kinderen). Voor zover de daders 14 of 15 jaar zijn, zijn in beginsel zowel de kinderen als hun ouders aansprakelijk. Als de daders 16 jaar of ouder zijn, zijn alleen zij aansprakelijk en zijn hun ouders niet uit dien hoofde aansprakelijk naast hun kind. Voor dekking onder de AVP maakt het geen verschil of de

Interessant is de vraag of en in hoeverre verzekeraars zich (succesvol) zullen beroepen op de molestclausule

kinderen zelf aansprakelijk zijn of dat hun ouders (al dan niet tezamen met hun kind) aansprakelijk zijn. Dit maakt echter wel verschil voor een beroep van een verzekeraar op de opzetclausule. Een beroep op deze uitsluiting is immers alleen mogelijk ten opzichte van de aansprakelijkheid van het kind en niet van de aansprakelijkheid van de ouder(s). Hoewel het voor de gedupeerden in Haren te hopen is dat hun schade zo veel mogelijk zal worden vergoed, is het echter de vraag of en in hoeverre de aansprakelijkheid van de relschoppers (en voor zover van toepassing die van hun ouders) is gedekt onder de AVP-polissen. Mogelijk is die aansprakelijkheid immers onder een of meer uitsluiting(en) van dekking uitgesloten. ●

Mr. D.C. Theunis
De auteur is advocaat Litigation and Insurance bij CMS Derks Star Busmann te Utrecht.